

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ

У зв'язку з сукупністю економічних, культурних, політичних чинників, конфлікт є складовою суспільного буття. Але особливу роль відіграють саме політичні конфлікти. Основними елементами політичного конфлікту являються: суб'єкти політичного конфлікту, об'єкт політичного конфлікту, предмет політичного конфлікту.

Конфлікт присутній тоді, коли дві або більше сторін відчують, що їх інтереси несумісні, причому виявляють ворожість чи переслідують власні інтереси діями, що шкодять іншим сторонам (Москаленко Е. М. Конфликт и консенсус в современном обществе // Актуальні проблеми політики: Зб. Наук. Пр.. — О., 1999. — Вип. 6–7 с.351). Сторонами конфліктів можуть бути індивіди, малі та великі групи, країни. Таким чином, суб'єкти конфліктів можуть бути індивідуальними та груповими. Груповий суб'єкт формується тоді, коли певна сукупність індивідів усвідомлює тотожність своїх інтересів на протипагу іншій групі.

Г. І. Козирев зазначає, що варто розрізняти поняття «суб'єкт політики» і «політичний суб'єкт». Для суб'єкта політики політична діяльність є основною. До таких можна віднести державу, політичні партії, політичні інститути і організації, політичних лідерів і ін. до політичних суб'єктів відносяться ті, хто змушений займатися політикою окрім своєї основної діяльності (пересічні громадяни, соціальні групи, суспільні організації і ін..). Якщо для перших — формальних суб'єктів — політична влада і владні повноваження є головною ціллю, то для інших — це лише засіб вирішення своїх соціальних, економічних та інших проблем (Козырев Г. И. Об особенностях политического конфликта / Г. И. Козырев // Вестник Московского университета / Сер. 12 : Политические науки : науч. журн. — 2007. — № 4. — С. 68–79).

Щодо «колективного суб'єкта» політичного конфлікту, то він не є однорідною «монолітною» групою. Уже на стадії свого формування і розвитку він розпочинає структуруватися: створює групи «активістів», «підтримки», «рядових учасників» та інших, виділяються легітимні, з точки зору «колективного суб'єкта», лідери із самої середини чи ззовні. Очолюючи рух лідери наділяються повноваженнями представляти інтереси всього «колективного суб'єкта». Таким чином, відбувається суб'єктивація політичного конфлікту, а сам масовий рух переходить в площину «учасників конфлікту», що не виключає його зворотного переходу (Козырев Г. И. Об особенностях политического конфликта / Г. И. Козырев // Вестник Московского университета / Сер. 12 : Политические науки : науч. журн. — 2007. — № 4. — С. 71).

Суб'єкт політики — це учасник політичного процесу, представник предметно-практичної політичної діяльності, який здатний впливати на об'єкти політики (Козырев Г. И. Об особенностях политического конфликта / Г. И. Козырев // Вестник Московского университета / Сер. 12 : Политические науки : науч. журн. — 2007. — № 4. — С. 71). Суб'єкти політики, які уникають політичної боротьби, не можуть бути суб'єктами політичного конфлікту. Як правило, такий суб'єкт втрачає статус суб'єкта політики.

Деякі дослідники пропонують класифікувати суб'єкти політики по наступним підставам:

- суб'єкти соціального рівня: класи, етноси, групи, індивід, електорат, мафія, воєнно-промисловий комплекс і т.д.;

- інституціональні суб'єкти політики: держава, партія, профсоюз, парламент, президент, університет і т.д.;

- функціональні суб'єкти політики: армія, церква, опозиція, лоббі, ЗМІ, транснаціональні корпорації і т.д (Коваль Б. И., Ильин М. В. Власть versus політика // Полис. 1991. № 5. С. 154).

Але в політичному конфлікті рідко буває чистий варіант суб'єкта.

Частіше він змішаний, коли в конфлікт залучені різні суб'єкти.

Особливість конкретного політичного конфлікту визначається особливістю його суб'єктів. На рівні міжособистісних політичних конфліктів істотну роль відіграють інтереси і мотиви індивідів, їх соціально-психологічні властивості. У числі останніх особливо важливі такі риси особистості, як воля, організаторські й інші здібності, що притаманні, наприклад політичному лідеру. Члени еліти, лідери, завдяки своїм особистісним якостям, можливостям мобілізувати своїх прихильників й іншим ресурсам, відіграють непропорційно їх чисельності більшу, навіть інколи вирішальну роль у політичних конфліктах. У міру укрупнення суб'єктів політичних конфліктів і відповідно підвищення рівня конфліктів у дію вступають інтереси і фактори середнього і соціального рівня (Бодун, Т. І. Особливості феномена конфлікту в державному управлінні / Т. І. Бодун // Економіка та держава : Міжнародний науково-практичний журнал. 2010. № 5. — С. 100).

Об'єктом політичного конфлікту є влада різних рівнів, предметом — боротьба за володіння нею, устрій владних інститутів, політичний статус соціальних груп, цінності і символи, які є базою політичної влади тощо (Станкевич, І. П. Політичний конфлікт та технологія його запобігання / І. П. Станкевич // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка : Філософія. Політологія * . 1958. 2007. № 87–88. — С. 70–73).

Політичні конфлікти не виникають самі собою. Вони виникають з приводу того чи іншого об'єкта (інтересів, цілей, цінностей і т. д.). Наприклад, основним об'єктами міжнародних відносин і відповідно, конфліктів, що виникають є національні, регіональні і глобальні

інтереси (Козырев Г. И. Международный политический процесс // Социально-гуманитарные знания. 2003. № 4) .

Суттєвою причиною виникнення політичного конфлікту є зіткнення цінностей і норм суперників. Кожен із суб'єктів політичної діяльності відкрито проголошує власну систему цінностей і норм суспільного устрою і таким чином виносить на розсуд громадській думці свою позицію, ідеологію. Ідеологічна конкуренція за вплив на суспільну думку є однією з передумов політичного конфлікту.

Конфлікт у політичному процесі — це не випадкові незрозумілі явища. Вони сигналізують суспільству та владі про розбіжності, суперечності, що існують, стимулюють дії, які здатні поставити ситуацію під контроль, подолати збудження, що виникло в політичному процесі. Тому дестабілізація влади та дезінтеграція суспільства виникають через невміння врегулювати політичні суперечності та через елементарне ігнорування цих колізій (Тельник, М. В. Політичні конфлікти: особливості та шляхи регулювання / М. В. Тельник // Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. праць . 1994-. 2006. Вип. 29 . 364 с. — С. 238).

На сьогоднішній день конфліктні явища не рідкість, як в Україні, так і за її межами. Конфлікти бувають різних рівнів та різної складності. Тому важливе місце займає надання конфлікту відповідного статусу, а саме визначення галузевої приналежності, щоб відшукати ефективні шляхи їх вирішення.

ТРЕТЬЯКОВА Т. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри соціальних теорій

ГУМАННЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК УМОВА ВИРІШЕННЯ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

В умовах загостреного політичного конфлікту (як внутрішнього, так і зовнішнього) в колі суспільствознавців, політологів та політиків, і навіть пересічних громадян, виникають дискусії з приводу: що ж дала незалежність України для більшості її народу? Дійсно відповідати на таке питання досить складно, коли тебе оточує маса негативу: корупція, злочинність, духовна та економічна криза, пониження життєвого рівня як наслідок — протистояння в народі, яке підбурюється зовнішніми чинниками. Але все ж таки великий позитив цієї події в тому, що незалежність дала свободу вибору і свободу від диктату тоталітарної партії та держави. Обрано курс демократичного розвитку суспільства та держави, що є апіорі найголовнішим аспектом світової політики. Однак,